

14.11.2024.

Lista potencijalnih ugroza za urbane sredine svakim je danom sve dulja

U gradovima se videonadzor uvodi zbog nekoliko razloga. Od njih su najčešći nadzor prometa odnosno smanjenje gužvi u gradu, sprječavanje nesreća, kažnjavanje prekršaja,... potom kontrola i organizacija javnog prijevoza i parkiranja, sigurnost što podrazumijeva zaštitu imovine, procesuiranje vandalizma i remećenja javnog reda i mira, podizanje opće sigurnosti i smanjenje učestalosti kaznenih djela, zatim opći nadzor i zaštita osobito osjetljivih lokacija kao što su škole, vrtići, mjesta javnog i masovnog okupljanja te kao pomoć u procesima gospodarenja otpada u smislu nadzora divljih odlagališta i slično. Videonadzor također služi kao pomoć u radu policiji, prometno komunalnom redarstvu i svim ostalim gradskim službama, odgovara **Dražen Keresteny**, konzultant za Smart City, digitalizaciju i security, na pitanje koji su najčešći razlozi zbog kojih se uvodi videonadzor javnih površina.

U kojoj se mjeri u pojedinim segmentima - promet, prevencija vandalizma, neovlašteno odlaganje otpada takav videonadzor pokazao učinkovitim?

Kao što znamo, temeljne funkcije postavljanja videonadzora su odvrćanje (samo postojanje kamera smanjuje broj kriminalnih djela), detekcija, prepoznavanje poznate osobe/objekta i identifikacija nepoznate osobe/objekta. Dakle, jedna od osnovnih poruka koje grad šalje samim postavljanjem videonadzora na gradskim lokacijama je „Stalo nam je da naš i vaš grad bude siguran, te da se počinitelji prekršaja i kaznenih djela procesuiraju“. Videonadzor se u gradovima pokazao učinkovitim sredstvom za povećanje sigurnosti, upravljanje prometom, prevenciju vandalizma i kontrolu neovlaštenog odlaganja otpada. Promet je svakako jedan od primjera kako videonadzor može poboljšati situaciju, a tu ne mislimo samo na kontrolu brzine na cestama. Grad Šibenik ostvario je značajan napredak u organizaciji i regulaciji prometa uvođenjem sustava videonadzora, čime je postao jedan od predvodnika u Hrvatskoj po primjeni ove tehnologije za poboljšanje prometa.

Šibenik je instalirao gotovo 200 nadzornih kamera na 60 različitih lokacija u gradu, koje pomažu u otkrivanju prometnih prekršaja i osiguravaju dodatnu sigurnost u prometnim zonama i pješačkim područjima. Uz podršku optičke mreže od 20 kilometara, ovaj sustav omogućuje praćenje i registraciju prekršaja u stvarnom vremenu, s posebnim fokusom na problem nepropisnog parkiranja, koji je bio čest problem u užem gradskom području. Kroz nadzor je samo u jednoj fazi zabilježeno gotovo 20 tisuća prometnih prekršaja, što ukazuje na značajan doprinos videonadzora u povećanju reda i sigurnosti u prometu. Još jedan svjež primjer je instaliranje videonadzora u Gradu Čakovcu u svrhu nadzora nepropisnog odlaganja otpada. **Taj je videonadzor vrlo brzo polučio prve rezultate. (https://Kao dio Sporazuma, HCK i Platforma HŽG obvezali su se da će u projektima, kada je potrebno, surađivati i s drugim domaćim i inozemnim organizacijama, udrugama, jedinicama lokalne i područne samouprave te tijelima državne uprave)**

Koji u najizraženiji rizici koji prijete urbanim sredinama danas?

Svi smo svjedoci, a posebno zadnjih nekoliko godina, da svijet postaje sve nesigurnije mjesto. Urbane sredine danas suočavaju se s brojnim rizicima koji ugrožavaju životni standard, sigurnost i održivost, kako gradske imovine i infrastrukture, tako i njihovih građana. Pogledajmo samo na koje je su sve načine na gradove utjecale, posredno ili neposredno, pandemija COVID 19 i ratne operacije u Ukrajini i na Bliskom istoku. Na gradove utječu klimatske promjene i prirodne katastrofe (povećani rizici od poplava, ekstremnih vrućina, suša i požara), zagađenje zraka i degradacija okoliša (promet i industrija), smanjena sigurnost i kriminal (cyber napadi, terorističke prijetnje, nasilje,...), problemi s infrastrukturom i transportni izazovi (stare i neodržavane gradske infrastrukture često ne mogu podnijeti zahtjeve rastuće stanogradnje i

povećane populacije).

Kao što smo već rekli, tu su i zdravstveni rizici i pandemije (gradovi su često žarišta za širenje zaraznih bolesti zbog gustoće stanovništva i međunarodne povezanosti) kao problemi vezani uz cyber sigurnost i rizike od digitalnih prijetnji (na primjer, tu su najizraženiji hakerski napadi na gradske sustave - transport, zdravstvo, energija). Doista, lista potencijalnih ugroza svakim je danom sve dulja.

Što sve podrazumijevamo pod javne površine, a što nisu javne površine?

Vezano za Pravilnik o uvjetima i načinu provedbe tehničke zaštite (NN 198/03) i Pravilnik o načinu i uvjetima obavljanja poslova privatne zaštite na javnim površinama (NN 36/2012), javna površina je SVAKA površina javne namjene čije je korištenje namijenjeno svima i pod jednakim uvjetima, u koje spadaju: javne zelene površine, pješačke staze, pješačke zone, otvoreni odvodni kanali, trgovi, parkovi, dječja igrališta, javne prometne površine, dijelovi javnih cesta koje prolaze kroz naselje kad se ne održavaju kao javne ceste po posebnom zakonu. Isto tako, nisu javne površine u smislu Pravilnika parkirališta, groblja, tržnice i površine rekreacijskih centara.

Kako započeti zaštitu grada videonadzorom - tko izrađuje sigurnosne prosudbe i elaborate?

Uvođenje videonadzora ima jasno definirane prve korake koji su: izrada prosudbe ugroženosti sa snimkom postojećeg stanja štićenog objekta ili javne i druge površine s analizom opasnosti, izrada sigurnosnog elaborata, definiranje projektnog zadatka, pa tek nakon toga projektiranje tehničke zaštite - videonadzora. A o tome tko sve to može, smije i zna raditi, "novi" Zakon o privatnoj zaštiti («Narodne novine», br. 16/20) je vrlo jasan - najvažnija novina u tom zakonu je svakako sadržana u članku 6. stavak 2. koji kaže da „Poslove privatne zaštite može javno nuditi i ugovarati samo ona pravna osoba i obrtnik koji imaju odobrenje za obavljanje djelatnosti privatne zaštite.“, što znači da svaki investitor, pa i JLS, mora ugovarati projektiranje, ugradnju i servisiranje isključivo s ovlaštenim tvrtkama, koje posjeduju sve potrebne dozvole i certifikate. Jasno da jasnije ne može biti.

Koja regulativa je danas na snazi u RH a tiče se sigurnosti javnog prostora?

Temeljni zakoni i pravilnici koji definiraju ovo područje su svakako Zakon o privatnoj zaštiti (NN 16/20), Pravilnik o uvjetima i načinu provedbe tehničke zaštite (STARI?! NN 198/03) i Pravilnik o načinu i uvjetima obavljanja poslova privatne zaštite na javnim površinama (NN 36/12). Također,, ne smijemo zaboraviti na Opću uredbu o zaštiti podataka - General Data Protection Regulation (Uredba 2016/679, SL EU 4. svibnja 2016.). Ono što je važno navesti, a svakako ne služi na čast ovoj regulativi, je da je prošlo četiri godine od donošenje novog Zakona o privatnoj zaštiti, a nije donesen pripadajući Pravilnik o uvjetima i načinu provedbe tehničke zaštite.

Na koji način gradovi trebaju u segmentu videonadzora biti usklađeni s GDPR-om i poštuju li se to?

Kao što smo naveli u prošlom odgovoru vezanom za regulativu, svakako da je potrebno poštovati Opću uredbu o zaštiti podataka - General Data Protection Regulation (Uredba 2016/679, SL EU 4. svibnja 2016.). Dvije su stvari koje u tu svrhu treba regulirati kod videonadzora. Jedna od njih je svrha obrade - Zašto je videonadzor potreban i što njime želite postići? Potrebno je osigurati dokaze (npr. fotografije ilegalno odloženog otpada) iz kojih se može nedvojbeno utvrditi postojanje problema koji se želi riješiti, a potrebno je odrediti i gdje točno želite postaviti videonadzor (definirati točne katastarske čestice - izvod iz Z.K., izvod iz katastarskog plana).

Druga je procjena učinka - procjena učinka provodi se ako će neka vrsta obrade, osobito putem novih tehnologija i uzimajući u obzir prirodu, opseg, kontekst i svrhe obrade, prouzročiti visok rizik za prava i slobode pojedinaca. Primjerice, korištenje umjetne inteligencije, biometrijskih podataka i slično. Ova se regulativa većinom provodi, no s vremena na vrijeme se dogodi da Agencija za zaštitu osobnih podataka nekom gradu naloži mjeru, **kao što je to bio slučaj u Gradu Zagrebu. (<https://pametni-gradovi.eu/sastavnice-pametnog-grada/sigurnost/gradu-zagrebu-nalozene-mjere-vezane-uz-videonadzor-javnih-povrsina/>)**

(<https://pametni-gradovi.eu/sastavnice-pametnog-grada/sigurnost/gradu-zagrebu-nalozene-mjere-vezane-uz-videonadzor-javnih-povrsina/>)

AZOP je Gradu Zagrebu svojevremeno naložio mjeru zbog povrede prava obrade podataka

Foto: Unsplash

Koji gradovi u Hrvatskoj su najdalje odmakli u videonadzornim rješenjima, možete li dati neke dobre primjere iz prakse?

Teško je taksativno navesti gradove koji su „najdalje odmakli u videonadzornim rješenjima“, međutim svakako možemo istaknuti nekoliko primjera dobre prakse, koji mogu biti dobar primjer svima ostalima. Budući da je sustav tehničke zaštite Grada Šibenika (koji smo već spomenuli u odgovoru na drugo pitanje), u svega nekoliko mjeseci od početka rada 2023. godine uvelike pridonio očuvanju visoke razine sigurnosti građana, djece, javne i privatne imovine te značajno unaprijedio proces identifikacije i evidentiranja prometnih prekršaja, primarno se fokusirajući na domenu prometnog redarstva, tj. nepropisna parkiranja i zaustavljanja, svakako ga treba izdvojiti. Mnogi gradovi su došli pogledati kako sustav radi, te su ga neki već i primijenili u svojim sredinama, kao na primjer Grad Makarska.

Jedan od svijetlih primjera je svakako i ITS projekt u Gradu Splitu. Tamo uskoro završava treća od četiri etape projekta Inteligentni transportni sustavi. Na raskrižjima se koristi napredna video-analiitička tehnologija u interakciji sa semaforiskim uređajima nove generacije, te realizacija visoko dostupne optičke mreže i centralne IT infrastrukture. Sve to osigurava preduvjete za cjelovitu integraciju, napredno upravljanje prometom, te povećanje sigurnosti prometa na cestama grada Splita. Ova su dva primjera svakako najistaknutija i najzvučnija u posljednje dvije-tri godine.

Koliko videonadzor može pomoći kao preventivna mjera u zaustavljanju nasilja u školama ili na stadionima?

Videonadzor može značajno doprinijeti sprječavanju nasilja u školama i na stadionima služeći kao preventivna mjera i kao alat za brzu intervenciju u kritičnim situacijama. Postavljanje kamera u školama i sportskim arenama omogućava praćenje ponašanja u stvarnom vremenu i djeluje kao sredstvo odvratanja nasilnih incidenata. Videonadzor također pomaže u brzom reagiranju nadležnih službi, kao i u analizi ponašanja koja prethode incidentima, što omogućava preventivne mjere prije eskalacije situacije. U školama videonadzor može poslužiti za kontrolu sigurnosno kritičnih područja poput hodnika, ulaza i dvorišta, čime se potencijalno smanjuju sukobi među učenicima.

Studije su pokazale da učenici često odustaju od nasilnih ponašanja kada su svjesni da ih kamere snimaju.

Na stadionima videonadzor igra ključnu ulogu u prevenciji nasilja i incidenata među navijačima. Sustavi kamera mogu pratiti kretanje velikih skupina ljudi, prepoznati sumnjivo ponašanje, a napredne tehnologije prepoznavanja lica mogu pomoći u identifikaciji osoba s poviješću nasilnih ponašanja. To omogućava preventivno djelovanje, poput pojačanog nadzora rizičnih područja i ranih intervencija.

Krešimir Pučić

(Članak je objavljen uz potporu Agencije za elektroničke medije u okviru Programa poticanja novinarske izvrsnosti)

(Dozvoljeno prenošenje sadržaja uz objavu izvora i autora)